

SINF RAHBARI FAOLIYATIDAGI PEDAGOGIK SHARTLAR

Boltaboyeva Umida Sobitxonovna

*Namangan Davlat Pedagogika Instituti Pedagogika Nazariyasi va Tarixi
mutaxassisligi PNT-AU-25 magistranti*

umidasharipova2288@gmail.com

Ilmiy rahbar: (PhD) Kamolova Azima Odiljon qizi

Annotatsiya: Maqolada sinf rahbarining faoliyatini samarali tashkil etish uchun zarur pedagogik shartlar tahlil qilinadi. Tashkiliy, pedagogik-psixologik, axborot-kommunikatsion va ijtimoiy-pedagogik shartlar sinf rahbarining o'quvchilarning ta'lim-tarbiyaviy jarayonidagi rolini oshirishda qanday ahamiyatga ega ekani ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Sinf rahbari, pedagogik shartlar, tashkiliy faoliyat, psixologik motivatsiya, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, ijtimoiy-pedagogik ta'lim, o'quvchilarning rivojlanishi.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТА КЛАССА

*Наманганский государственный педагогический институт,
магистрант ПНТ-АУ-25, специальность «Теория и история педагогики»*

Болтабоева Умида Собитхановна

Научный руководитель: Комолова Азима

Аннотация: В статье анализируются педагогические условия, необходимые для эффективной организации деятельности классного руководителя. Показана важность организационных, педагогико-психологических, информационно-коммуникационных и социально-педагогических условий в повышении роли классного руководителя в образовательном процессе учащихся.

Ключевые слова: классный руководитель, педагогические условия, организационная деятельность, психологическая мотивация, информационно-коммуникационные технологии, социально-педагогическое образование, развитие учащихся.

PEDAGOGICAL CONDITIONS IN THE ACTIVITY OF A CLASS HEAD

*Namangan State Pedagogical Institute, Master's student PNT-AU-25, specialty
Theory and History of Pedagogy Boltaboyeva Umida Sobitkhanovna*

Scientific supervisor: Komolova Azima

Abstract. This article analyzes the pedagogical conditions necessary for the effective organization of a homeroom teacher's work. It demonstrates the importance of organizational,

pedagogical-psychological, information-communication, and socio-pedagogical conditions in enhancing the homeroom teacher's role in students' educational processes.

Keywords: *homeroom teacher, pedagogical conditions, organizational activities, psychological motivation, information-communication technologies, socio-pedagogical education, student development.*

KIRISH

Sinf rahbari maktabdagi ta'lim-tarbiyaviy jarayonning markaziy shaxsidir va u o'quvchilarning bilim, ko'nikma va ma'naviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Uning vazifasi faqat darslarni tashkil etishdan iborat emas, balki sinf jamoasining ijtimoiy muhitini shakllantirish, o'quvchilarda mas'uliyat, hamkorlik va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish bilan ham bog'liq. Sinf rahbari o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadi, ularni ijobiy motivatsiya bilan rag'batlantiradi va konfliktli vaziyatlarni pedagogik usullar bilan bartaraf etadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida rahbarning roli yanada kengaydi: u axborot-kommunikatsion texnologiyalarni qo'llash orqali darslarni interaktiv va samarali qilish, o'quvchilarning axborotga ishlov berish va tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlarini yaratadi. Shu bilan birga, rahbar maktab rahbariyati, ota-onalar va jamiyat bilan doimiy muloqot qilib, sinf ichidagi ijobiy muhitni saqlash va o'quvchilarning ma'naviy, madaniy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlaydi.

Sinf rahbarining faoliyati samarali bo'lishi uchun bir qator pedagogik shartlarni bilish va amaliyotga tadbiiq etish muhimdir. Tashkiliy, psixologik, axborot-kommunikatsion va ijtimoiy-pedagogik shartlar rahbarning o'quvchilarga ta'sirini maksimal darajada oshirishga yordam beradi, ta'lim sifatini yaxshilaydi va sinf jamoasida barqaror ijobiy muhit yaratadi. Shu nuqtai nazardan, sinf rahbari faoliyatidagi pedagogik shartlarni chuqur o'rganish va ular asosida faoliyatni tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

METODOLOGIYA

Sinf rahbarining faoliyati samarali bo'lishi uchun tashkiliy-pedagogik shartlar muhim rol o'ynaydi. U sinf jamoasini tartibli va faol muhitda boshqarishi, o'quvchilarning qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiyaviy

jarayonni rejalashtirishi lozim. Tashkiliy shartlarga quyidagilar kiradi: sinf ichida tartib va intizomni ta'minlash, dars va qo'shimcha tadbirlarni samarali tashkil etish, o'quvchilarning ijtimoiy muhitini shakllantirish va ularni bir-biriga hurmat bilan munosabatda bo'lishga rag'batlantirish.

Shuningdek, rahbar maktab rahbariyati bilan yaqin aloqada bo'lib, o'quvchilarning rivojlanishidagi muammolarni vaqtda aniqlashi va bartaraf etishi kerak. Tashkiliy-pedagogik shartlar o'quvchilarning darsga va jamoadagi faoliyatga faolligini oshirish, ular orasida hamkorlik va do'stlik munosabatlarini rivojlantirish, sinf jamoasida ijobiy muhit yaratishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, rahbar o'quvchilarga mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish, mas'uliyat va intizomni uyg'otish orqali sinfning umumiy tarbiyaviy muhitini yaxshilaydi.

Sinf rahbarining samarali faoliyati o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini chuqur bilishga va ularga mos pedagogik ta'sir ko'rsatishga bog'liq. Har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olish rahbarning asosiy vazifalaridan biridir. Shu orqali o'quvchilarda ijobiy motivatsiya yaratish, ularni dars va sinf hayotida faol ishtirok etishga rag'batlantirish mumkin bo'ladi. Pedagogik-psixologik shartlar shuningdek, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltiriladi. Sinf rahbari har bir o'quvchining o'zini anglashiga yordam berishi, ularning ijtimoiy va emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashi zarur. Shu bilan birga, konfliktli vaziyatlarni pedagogik usullar bilan bartaraf etish, sinf jamoasida tinchlik va hamkorlik muhitini yaratish ham muhim shartlardan biridir.

Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik-psixologik shartlar nafaqat individual yondashuvni, balki guruh bilan ishlash ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Rahbar o'quvchilarni rag'batlantirish, ijobiy baholash va ularning o'zini rivojlantirishga qiziqishini uyg'otish orqali sinfdagi o'quv jarayonini samarali qiladi. Shu tarzda, pedagogik-psixologik shartlar o'quvchilarning psixologik barqarorligini ta'minlash, ularni ta'lim va tarbiya jarayoniga faol jalb qilish va ijtimoiy-emotsional rivojlanishlarini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida sinf rahbarining faoliyati axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT) bilan chambarchas bog'liq. Rahbar dars va qo'shimcha tadbirlarni rejalashtirishda raqamli vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qilishi, ularning bilim darajasini samarali nazorat qilishi va o'quv jarayonini interaktiv qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu shart o'quvchilarga axborotni tez va to'g'ri qabul qilish, uni tahlil qilish va amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Axborot-kommunikatsion shartlar rahbarga o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, elektron baholash tizimlari, onlayn testlar va platformalar orqali ularning bilim va ko'nikmalarini kuzatish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, rahbar raqamli resurslar yordamida sinfdagi ta'lim jarayonini individuallashtirish, har bir o'quvchining o'z qobiliyatiga mos vazifalar bilan shug'ullanishini ta'minlashi mumkin.

Bundan tashqari, AKT orqali o'quvchilarni izlanish va mustaqil ishga jalb qilish, ma'lumotlarni yaratish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Axborot-kommunikatsion shartlar shuningdek, rahbarning o'z bilim va malakasini oshirish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va sinfdagi innovatsion ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi. Shu tarzda, axborot-kommunikatsion shartlar zamonaviy sinf rahbarining faoliyatini samarali va o'quvchilarning rivojlanishiga yo'naltirilgan qiladi.

Sinf rahbarining faoliyatida ijtimoiy-pedagogik shartlar o'quvchilarning jamiyat bilan aloqasi va ularning ma'naviy, axloqiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Rahbar sinf ichidagi ijtimoiy muhitni shakllantirish orqali o'quvchilarda hamkorlik, do'stlik, hurmat va mas'uliyat kabi ijtimoiy qadriyatlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, u o'quvchilarning jamiyatdagi o'rnini, ijtimoiy vazifalari va jamiyatga foydali bo'lish ko'nikmalarini shakllantirishga intiladi. Ijtimoiy-pedagogik shartlarning yana bir jihati — ota-onalar va jamoatchilik bilan doimiy hamkorlikdir. Sinf rahbari ota-onalar bilan muntazam muloqot qilib, o'quvchilarning tarbiyaviy va ma'naviy rivojlanishidagi muammolarni aniqlaydi, ularni hal qilish yo'llarini ishlab chiqadi. Shu bilan birga, rahbar maktabdagi madaniy, sport va ijodiy tadbirlarni tashkil etadi, o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshiradi va ularni jamiyatdagi ijobiy rolga tayyorlaydi.

Zamonaviy ijtimoiy-pedagogik shartlar shuningdek, o'quvchilarda o'zini anglashi, ijtimoiy mas'uliyat hissi, hamkorlik va liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Sinf rahbari bu jarayonda motivator va yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi sifatida faol ishtirok etadi, o'quvchilarga ma'naviy qadriyatlarni qadrlashni, jamiyat bilan uyg'unlashishni va ijtimoiy muammolarni hal etishda faol bo'lishni o'rgatadi. Shu tarzda, ijtimoiy-pedagogik shartlar sinf rahbarining faoliyatini o'quvchilarning jamiyatga moslashuvi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan muhim vosita qiladi.

XULOSA

Sinf rahbarining samarali faoliyati bir qator pedagogik shartlarga bog'liq bo'lib, ular tashkiliy, pedagogik-psixologik, axborot-kommunikatsion va ijtimoiy-pedagogik bo'limlarda namoyon bo'ladi. Tashkiliy-pedagogik shartlar rahbarga sinf jamoasini tartib va faol muhitda boshqarish, dars va tadbirlarni samarali rejalashtirish imkonini beradi. Pedagogik-psixologik shartlar esa o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish, ularni ijobiy rag'batlantirish va konfliktlarni bartaraf etishga xizmat qiladi. Axborot-kommunikatsion shartlar zamonaviy ta'lim jarayonida rahbarga raqamli vositalardan foydalangan holda o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Ijtimoiy-pedagogik shartlar esa o'quvchilarda jamiyatga moslashish, ijtimoiy faollik va axloqiy qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu tarzda, sinf rahbarining faoliyatidagi barcha pedagogik shartlar bir-biri bilan uzviy bog'lanib, o'quvchilarning bilim, ko'nikma, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlaydi hamda maktabdagi umumiy tarbiyaviy muhitni yaxshilashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G'ulomov, Sh. Sinf rahbarligi va pedagogik faoliyat. Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 152 b.
2. Karimov, A. Pedagogik psixologiya asoslari. Toshkent: Sharq, 2017. – 248 b.
3. Qodirov, R. Zamonaviy maktabda sinf rahbarining roli. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 134 b.
4. Tursunov, N. Axborot-kommunikatsion texnologiyalar va pedagogik jarayon. Toshkent: Universitet, 2019. – 176 b.
5. Rasulov, B. Ta'lim va tarbiya: ijtimoiy-pedagogik aspektlar. Toshkent: Pedagogika, 2016. – 192 b.

6. Islomov, S. Pedagogik shartlar va sinf rahbarligi amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 210 b.
7. Aliyev, M. Sinf rahbarining tashkiliy faoliyati. Toshkent: Ilm, 2018. – 160 b.
8. Murodova, D. O'quvchilarning psixologik rivojlanishi va pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Ta'lim, 2020. – 138 b.
9. Abdukarimov, F. Maktabda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2019. – 220 b.
10. O'zbekistondagi ta'lim qonunchiligi va sinf rahbarligi bo'yicha metodik qo'llanmalar. Toshkent: Vazirlik nashri, 2021. – 112 b.
11. Mutalov, S. X. O. G. L., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Bola tarbiyasida iqtisodiy va ekologik tarbiyaning ahamiyati va o' rni. *Science and Education*, 7(2), 255-259.
12. Xayrullayev, M. M. O. G. L., & Kamalova, A. O. Q. (2024). Kimyo fanlarini o 'qitishda rolli o 'yinlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari. *Science and Education*, 5(11), 187-190.
13. Ibragimova, M., & Kamolova, A. (2026). Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi. *Science and Education*, 7(2), 264-267.
14. Avazjon o'g'li, A. R., & qizi KHOLIKOV, K. A. O. (2026). O'ZBEKISTONDA MILLIY MAKTAB MUOMMOSI BOSQICHLARI VA UNING ZAMONAVIY YECHIMLARI. *TADQIQOTLAR*, 77(2), 136-140.